

DE NOORD-BRABANDER,

Staan- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIS

Voor de Stad... f 12.

Franco per post... 14.

DIGTE VERUM QUID VETAT?

LIBRARIUS.

ADVERTENTIEN:

15 cents de regel.

behalve 55 cents zegel.

(Verschijnende driemaal in de week: Dinsdag, Donderdag en Zaterdag.)

DE SPOORWEG

NOORD-BRABAND.

De kwestie omtrent den spoorweg in en door Noord-Brabant schijnt den doodslaap ingesluisd te zijn (*). Wij kunnen ons geen denkbeeld vormen van de reden, welke de uitvoering van een zoo gewichtig en nuttig plan in den weg staat. Het wordt echter meer dan tijd, dat de toestand van Noord-Brabant, onder het oogpunt van handel en nijverheid de aandacht tot zich trekke; en indien die schoone provincie nog langer moet geïsoleerd blijven, en verstoken van den magtigen hefboom, welke in onze tijden, aan handel en vesting eene nieuwe rigting heeft gegeven, is het te vreezen, dat zij zoodanig verachtard zal geraken, dat er eindelijk, zelfs voor den aanleg van een ijzerbaan, geene redding meer zal kunnen angebragt worden, om dat het te laat zal zijn. Dat de belangen van Noord-Brabant spoedige voornemens vorderen, en dat Noord-Brabant niet verdient aldus te worden veronachtzaamd, is reeds meer dan genoegzaam betoogd. Wat kan dan de oorzaak zijn van het dralen ten deze? Men hoort er hier en daar nog al eens over spreken; doch wat ons daaromtrent het meest verzekerd wordt, is, dat de hinderpalen van de zijde der Genie komen; deze namelijk zou er zwaarigheid in vinden om eene ijzerbaan langs of bij vestingen aan te leggen.

Wij verklaren de opwerping van dusdanig bezwaar niet te kunnen begrijpen. Wat kan zich tegen dien aanleg aankanten? Welke zwaarigheden kunnen daartegen ingebragt worden, die niet even geldig zijn voor alle versterkte steden? En echter zien wij niet, dat zij ergens overwigtig bevonden zijn. Antwerpen's wallen worden van spoorwegen doorsneden; de grensplaatsen aan de zijde van Frankrijk en Pruissen insgelijks; zelfs kan men de grenzen tusschen België en Frankrijk per spoorweg overschrijden. Voor den Rijnspoorweg is de stelling van Arnhem geen beletsel geweest. Dat de

(*) Na het scheitlen van dit stuk hebben wij vernomen, dat er te Middelburg wed. r. aanaill.compuritie heeft plaats gehad.

Genie over al dusdanige onderwerpen gehoord wordt, en haar oordeel in het nemen van eenige beslissing in overweging come, hertogen hebben wij niets in te brengen, maar dat de Genie den hoogsten toon aanslaat, wetten voorschrijft en wat zij begrijpt, met kracht en geweld doorzet, hiervan gelooven wij, dat nergens, dan bij ons alleen, een voorbeeld aangetroffen wordt. Alzoo wordt de handel en het burgerlijk bestaan van een aantal ingezetenen opgeofferd aan de krijgshaftige, doch zeer heerscheninnige, theoretische inzichten van een ligchaam, dat steeds alles door den bril van aanval, defensie, oorlog enz. ziet, en alles weegt en wikt als of wij in oorlogstijd leefden of dagelijks oorlog te gemoet moesten zien. En al ware het zoo, zou dan nog de aanleg van spoorwegen door of langs de vestingen eenig nadeel toebrengen? Wij zien niet waarom zulk's bestaan zou. De Genie. Naar wij vernemen, zal het aan hare magistrale uitspraak te danken zijn, dat, zoo al de geprojecteerde spoorweg tot stand komt, dezelve eenen verbazenden omweg zal moeten maken langs Heusden en Geertruidenberg, om toch maar de vestingen te vermijden. Dit zal niet alleen de kosten van dezelve even nutteloos als overdadig opvoeren, maar Tilburg en Breda, die zooveel belang bij den spoorweg hebben, zullen van de voordeelen van denzelven verstoken blijven. Men zou wezenlijk zeggen, dat de rust en vrede en het evenwigt van gansch Europa aan onze Noord-Brabandsche vestingen hing. Als een staaltje der *omnipotence* (in ons oog even ongepast als nadeelig) van de Genie kan nog aangehaald worden de dispositie, welke gekomen is op de aanvraag van de stad 's Hertogenbosch, om de van dezelve uitgaande straatwegen met boomen te beplanten. Het is, naar wij vernemen, aan de despotieke tusschenkomst der Genie te danken, dat die dispositie, door eene bepaalde verwijdering van de stad aan te wijzen, waar eerst de beplanting zou mogen aanvangen, de aanvraag niet alleen geheel verijdeld heeft, maar eene afwijzende dispositie verkieslijker ware geweest, daar de verleende veel van eene *mystificatie of derisie* heeft.

Maar indien de Genie zich hier als oppersten regter opwerpt, en, hoe dan ook, haren

wil weet door te drijven, houden wij het er voor, dat het tijd wordt, dat de burgerlijke autoriteiten tusschen beide loten en nogmaals met klein en waardigheid de belangen onzer schoone provincie bij de regering bepleiten, en haar alzoo van het despotiek juk der Genie bevrijden.

De handel wordt tegenwoordig per spoorweg gevoerd. Indien nu alles zich met spoorwegen bedekt, verlaat de handel die oorden, waar geene spoorwegen bestaan, en eenmaal die oorden verlaten hebbende, keert hij er niet ligt terug, al is het ook, dat men hem later, door spoorwegen, tracht te lokken.

Eene andere beschouwing, welke wij van het hoogste gewigt achten, is, dat indien men kan besluiten, tot den aanleg van den geprojecteerden spoorweg over te gaan, zulk's eene gelegenheid zou zijn, om, in deze benaauwde oogenblikken, aan de hulpbehoevende arbeidende klasse eene magtige ondersteuning te verleenen, door aan een groot aantal handen den noodigen arbeid te verschaffen, om in hunne eerste behoeften te voorzien. Zeker is het, dat men er dit jaar niet zonder groote opofferingen van geld afkomt, om duizenden van hongrigen te voeden, naakten te kleeden. Is het dan niet beter, voor het geld, dat men moet uitreiken iets nuttigs tot stand te brengen, dan het afstaan, niet alleen zonder eenig voordeel, maar met nadeel? dat men luiheid voedt en lediggang bevordert?

Hoevele wegen daarenboven zouden niet kunnen angelegd worden; er zijn kanalen te graven, andere werken kunnen worden begonnen, welke in gewone omstandigheden eerst in het voorjaar worden angevangen. Het belang van de regering zoowel als van bijzondere ondernemingen gaat hiermede gepaard; zij zullen ruimschoots in de gelegenheid zijn veel werklieden te bekomen, en goedkoop te laten werken.

Van harte wenschen wij, dat de regering en de gewestelijke besturen zich ernstig op dit angelegen onderwerp bezig houden, en dit groot middel te baat nemen, om armoede te lenigen en onrust voor te komen.

ITALIE.

NAPELS 9 september. Te Palermo zijn reeds vertrokken gehoord voor de Keizerin van Rusland en haar gevolg, dat uit 60 a 70 personen bestaan zal. H.M. zal het paleis Batera bewonen. Drie of vier fregatten zullen haar op de reis van Genua naar Palermo begeleiden. De napolitaansche regering schijnt zeer blijde over dit bezoek te zijn. Men hoopt dat de zwaar, in de aanstaande lente, de Keizerin zal komen bezoeken en bij die gelegenheid te Napels komen.

AMERIKA.

Men heeft te Londen tijdingen uit New-York ontvangen tot den 1 september. Het amerikaansch eskader, bestaande uit twee stoomfregatten, twee korvetten en twee brikken, had zich op dat tijdstip voor de mexicaansche haven Pensacola vertoond. De troepen hadden echter tot op dat oogenblik geen enkele beslissende beweging gemaakt.

GRIEKENLAND.

ATHENE, 6 sept. Nadat de generaal Kalergis van de regering verlof voor een jaar bekomen had, is hij acht dagen daarna met een engelsch oorlogstoomboot naar Korfu vertrokken. Waarschijnlijk gaat hij naar Engeland; anderen willen weten, dat hij de Italiaansche staten bereist. — Onze kamers zijn nog altijd bijeen. De discussiën over het budget zullen nog menige zitting wegnemen. De wet op de rooverijen van Kolettis zal het laatst ter tafel gebracht worden. — In de hoofdstad heerscht de diepste rust, doch in de provinciën komt het nu en dan wel eens tot wanorden, waarvan de voornaamste oorzaak in de zwakheid der beambten moet gezocht worden. Het is wettelijk voor de regering overal militairen te leggen, en toch maakt men door deze alleen indruk op het volk. Reeds neemt het garnizoen der hoofdstad een goed gedeelte van het leger weg. — In het koninklijk paleis worden kamers in gereedheid gebracht voor den hertog de Montpensier. De prins wordt den 13 hier verwacht, doch zal slechts een paar dagen vertoeven.

ZWITSERLAND.

— Terwijl de woelingen tot bedaren komen in het canton, dat tot heden daarvan het voornamste middenpunt was, en de hoofden der bernsche republiek tot vreedzamere gedachten terugkomen, houdt de Argausche regering zich bezig met het oprigten van een tweeden landweer, waaronder begrepen zijn al de mannen van 40 tot 50 jaren; tevens gedooft zij de bijeenkomsten der vrijkorpse, en laat toe, dat op hare grenzen, zamenscholingen van omwentelingsgezinden plaats hebben, welke bij de naburige Lucerners ongerustheid verwekken. Baselland behoudt steeds zijne aanvallende stelling en verlangt vurig naar het hervatten der vijandelijkheden. Een der opperhoofden der vrijkorpse van dat canton heeft onlangs te Zoffingen het *Versort* van het duitse Zwitserland, eene revue gehouden. Van alle zijden trachten de bedreigde cantons zich in staat te stellen, om aan alle gebeurtenissen het hoofd te bieden. De stad Lucern is tegen eenen onvoorziene aanval gewapend; de voornaamste toegangen der kleine cantons worden van werken voorzien, om derzelver verdediging te verzekeren; Schwytz heeft zich de eer voorbehouden, om, even als in vroegere dagen, aan de spits van het oude Zwitserland op te rukken. Zug, meer dan eenig zijner bondgenooten aan eene overrompeling blootgesteld, heeft niettemin aan Lucern beloofd, van zijn klein Teger beschikbaar te houden, om gebruikt te worden, zoo als de verdediging van het conservatief verbond zulke het best gekonden zal doen zijn.

De luitenant-generaal Sonnenberg heeft zijne plaats in den Staatsraad hernomen en bekleedt het oppergezag over de gansche gewapende magt.

Deze tijdingen zijn eenigszins in strijd met de meening, welke wij in ons vorig nummer over

Zwitserlands toestand geuit hebben. Hoe onrustwekkend zij ook wezen mogen blijft het echter waar, dat de koning der Bernsche regering een goed vooruitzicht oplevert voor de toekomst van Zwitserland; doch, zoo als wij zeiden, men moet er niet al te zeer op rekenen, want de nadere gebeurtenissen kunnen ligt de vooruitzichten van de vrienden des vredes komen verijdelde.

DUITSCHLAND.

De graaf Reventlow Criminil, minister van buitelandse zaken in Denemarken, is op dit oogenblik te Berlijn, belast, naar het schijnt, om met het prussisch gouvernement onderhandelingen aan te knopen, over de stellige inlijving van de hertogdommen Holstein en Schleswig, of althans van het laatste, met het Deensche rijk. Indien Denemarken dit voordeel behaalde, zou het zich ongetwijfeld zeer handelbaar toonen omtrent den tol op de Sond, welke, naar men weet, Pruisen afgeschikt wil hebben. Maar alles doet voorzien dat de zending van den graaf Reventlow mislukken zal, en dat Pruisen, wel ver van aan de uitvoering van het geliefkoosde ontwerp van het deensch gouvernement de hand te leenen, zich daartegen met alle magt verzetten zal.

Een duitse dagblad meldt dat de heer van Bodelschwing bepaaldelijk tot minister van binnenlandse zaken benoemd is, ter vervanging van den graaf van Arnim.

HANOVER 19 sept. Uit het veelvuldig onderzoek betreffende den omvang van het gevaar, dat onze aanstaanden aardappel-oogst bedreigt, blijkt meer en meer, dat de werkelijke opbrengst, ten minsten zoo veel het grondgebied van Hanover betreft, eenigermate te hoog aangeslagen is geworden. In allen gevalle kunnen wij bepaald verzekeren, dat het verbod van uitvoer, in den *Hamb. Corresp.* van den 10 dezer profetisch aangekondigd, niet zal volgen. (W. Zig.)

IERLAND.

Achttien catholijke bisschoppen van Ierland hebben op nieuw een verzet ingediend tegen de wet op het academisch onderwijs in Ierland. Zij verklaren dat die wet, in hunne oogen, niet opgehouden heeft gevaarlijk te zijn voor het geloof en de zeden. De hooge gesetelijkheid telt in Ierland 30 leden; de meerderheid heeft dus deze gewichtige uitspraak gedaan.

BELGIE.

BRUSSEL, 24 september. De senaat heeft gisteren beraadslaagd over het wetsontwerp op de voedingsmiddelen, waarvan het rapport door den hertog d'Urzel is uitgebragt.

Al de redenaars, die achtereenvolgens het woord voerden, hebben het ontwerp goedgekeurd, en de wensch geuit, dat het gouvernement maatregelen zou nemen om aan de arbeidende klasse werk te verschaffen gedurende den wintertijd. De minister van Openbare werken heeft daaromtrent de meest geruststellende verzekeringen gegeven en onderscheidene werken aan publieke wegen aangewezen welke hij rekent, dezen winter in uitvoering te brengen.

De algemeene beraadslaging is gesloten, en die over de afzonderlijke artikelen is bepaald op morgen ten 11 ure.

— Uit Antwerpen schrijft men dat het gouvernement den verkoop heeft goedgekeurd van de *Britisch-Quaen*, dezer dagen den heer Reynwit toegewezen voor 238,000 fr. Men verzekert dat dit stoomschip zal geslecht worden.

NEDERLAND.

'S HERTOGENBOSCH 28 september.

Gisteren namiddag is de eerw. vader Bernard, van de orde der Redemptoristen, in deze stad aangekomen.

— Ingevolge officiële prijs-courant der Effecten, oor de beoogde aankoop van Amsterdam, opge-

maakt en uitgegeven den 22 september, ik was de koers der romeinsche effecten: Obligatiën 5 pCt. genoteerd te Parijs 97 pCt.; geconverteerde 5 pCt. bij J. van Beeck Vollenhoven c. s. 94 pCt. De lire te rekenen op 50 Cents.

— De *Haarlemsche Courant* meldt van den 22 dezer. Heden heeft men ook hier ter stede eenige wanordelijkheden te betreffen gehad. Des namiddags is een hoop baldadige knapen te zamen gescholen, en met het vallen van den avond heeft die de straten doorlopende, in eenige grutterswinkels de glazen ingeslagen. Onverwijd is eene toereikende militaire magt tot ondersteuning der politie op de been gekomen, waardoor de winkels voldoende beschermd en verdere onregeligheden dadelijk verhinderd zijn. — Het is te hopen dat de behoefigen, zoo hier als elders, besleffen zullen, dat buitensporigheden en geweldsdaarjen slechts beleemering kunnen veroorzaken van de maatregelen, die tot vermindering van hun lot genomen zouden kunnen worden, en dat alzoo hun eigen belang, even als hun plicht, medebrengt, dat zij, met alle andere welgemeenten, rust en orde handhaven en bevorderen.

— Burgemeester en Wethouders van Dordrecht hebben eene waarschuwing uitgevaardigd, in welke zij, na gezegd te hebben hoe het gerucht, bij onderzoek, niet bewaarheid heeft dat eenige handeldrijvende lieden zouden zamenspannen in het aanwenden van middelen, om sommige eetwaren op zekeren prijs te houden, of wel die tot hooger prijs dan noodig is te doen klinken, en dat sommige verkoopers van eetwaren die vervalschen zouden, echter, aan de bepalingen van art. 412 en 423 van het wethoek van strafrecht herinneren, waarbij worden vastgesteld: «Tegen hen, die op eene ongeoorloofde wijze den prijs der koopwaren doen rijzen, eene gevangenisstraf van eene maand tot een jaar, en eene boete van f 250 tot f 5000, en » Tegen de bedriegelijke vervalschers der koopwaren eene gevangenisstraf van drie maanden tot een jaar, en eene boete van f 25 tot f 2500.»

— Te Amsterdam heeft zich eene *Inrigting tot voorziening tegen de honger der aardappelen in Nederland* gevormd. De weg op welke zij dit doel wenacht te bereiken is in eene aankondiging, in de *Amsterdamsche Courant* van gisteren opgenomen, breedvoerig ontwikkeld.

— Men meldt ons uit Overasselt van den 18 september:

» Gisteren namiddag, circa 3 ure, brandde het huis van de Erven Jan Willems, onder Overasselt, geheel af, met al den oogst van hooi, rogge, enz. voor den winter ingezameld, — levensmiddelen voor twee huishoudingen en 10 kinderen, — 4 varkens, voor eene huishouding twee, zijn mede, met bijna al de meubelen, de prooi der vlammen geworden, zoodat niets behouden is dan de klederen aan het lijf, omdat vele der huisgenooten afwezig waren. De beide huishoudingen (van welke de eene buiten dit ongeval zeer arm was) zijn, vooral voor den barren winter, in diepe armoede gedompeld.

» De brand wordt gezegd aangekomen te zijn door een kind, dat de voordeur had opengegaan, waardoor de hevige wind het vuur van den haard aan andere brandbare stoffen had medegedeeld, en in een oogenblik alles in vlammen vlam stond. De brandspuit, hoewel ongeveer 10 minuten van den brand verwijderd, was dadelijk daar en in werking, maar door gebrek aan water hetwelk men uit vier putten en van verre afstand moest bijbrengen, heeft dezelve weinig meer effect kunnen doen, dan het grof hooi voor geheel verbranden, en de belendende huizen te bevrijden. Niets was voor brandschade gesmeurd.

(Nym. Ct.)

ROERMOND 19 September. Gisteren is alhier door de Harmonie uitgevoerd een muzikstuk, het titel dragende *Souvernir de Bois-le-Dau*, gecomp-

ponend door den heer Tappin en sijn wettelijk lid van dit gezelschap, en hadden wij het genoegen in ons midden te hebben een der heere commissarissen der Sociëteit de Unie te 's Bosch, welke hierover zeer te vreden scheen te wazen, hetgeen hij dan ook met eene gepaste dankbetuiging aan de Harmonie heeft te kunnen geven.

Men schrijft uit Roermond 23 September. Dank zij den ijver en de mildadigheid der inwoners en der geestelijkheid van Roermond, en dank vooral der onvermoeide medewerking van een aantal eerbiedwaardige aanzienlijke vrouwen onzer stad en der omstreken, zullen wij weldra in het bezit zijn van een huis der zusters van liefdadigheid. Die heldhaftige maagden, wijden zich, zoo men weet, vooral toe aan het gratis onderwijs van arme kinderen, aan het houden van hantscholen, aan het verplegen der zieken en aan alles wat der lijdende menschheid verlichting kan aanbrenghen.

Dusdanige huizen worden ook alhier in Duitschland, Engeland, Italië, Frankrijk en België, maar ook in bijna alle steden van Holland, en overal hebben zij de heerlijkste uitkomsten opgeleverd. Het gebouw voor de instelling te Roermond is voltooid; het is een schoon gebouw met twee vleugels, wel ingerigt en allezins geschikt voor het doel, waartoe het bestemd is. Men verzekert dat zeven of acht zusters uit Tilburg hetzelfde in het begin van oktober zullen betrekken. (J. du L.)

ROTTERDAM, 24 September. Men verneemt dat het Stedelijk Bestuur alhier zich reeds sedert eenigen tijd heeft bezig gehouden met het heramen en daarstellen van maatregelen, om gedurende den op handen zijnde winter, bij onverhoopt klimmen der prijzen van eetwaren, in de gelegenheid te zijn om in de verkrijging van eerste levensbehoeften, tegen een matigen prijs, door de minvermogenden te kunnen voorzien, en dat ook heeren Commissarissen voor de Spijs-uitdeeling zijn uitgenoodigd zich onledig te houden om deze inrigting op zoodanigen voet te brengen, dat daardoor aan de meerdere behoeften, die het wel maar al te waarschijnlijk is dat ontstaan zullen, zal kunnen te gemoet gekomen worden.

SCHIEDAM, 23 September. Men verneemt, dat de kamer van Koophandel en fabrieken alhier, zich dezer dagen bij een gemotiveerd adres tot Z. M. den Koning gewend heeft, waarbij eensdeels de ongenoegzaamheid van het besluit van 14 September 1845 (Staatsbl. No. 54), om het daarmede beoogde doel, de aanwasdiging namelijk van levensmiddelen te bereiken, en anderdeels de noodlottige gevolgen, welke uit het niet bereiken van dat doel, bij den mislukter aardappelenoogst hier te lande, onmisbaar moeten voortvloeijen, in breede trekken geschetst worden, weshalve de Kamer dringend verzoekt, dat hetzij bij koninklijk besluit, of door een verre daartoe door den drang der omstandigheden, genoegzame termen mogten aanwezig zijn, hetzij bij eene wettelijke verordening en in dit geval, door eene onverwijde buitengewone bijeenroeping der wetgevende Kamers, de invoerregten op alle graansoorten, voor eenen bepaalden, doch ruim gestelden tijd, opgeheven worden; terwij ten slotte gewezen wordt op de heillooze werking der schaalwet van 29 December 1835 (Staatsbl. No. 41), aan welke beataan de kommervolle toestand, waarin het vaderland zich thans, door gebrek aan levensmiddelen bevindt, grootelijke te wijten is, en op de spoedige intrekking dier wet en het in de plaats stellen van een vast, doch matig inkomend regt op de granen, bij hernieuwing en nadrukkelijk wordt aangedrongen.

DELFT, 23 September. Wij achten het pligt, onzen lezers mededeeling te doen van hetgeen ten onzer kennis is gekomen, omtrent de wanordelijken heden, waarvan onze anders zoo rustige stad dezer nacht het tooneel is geweest.

Gisteren avond omstreeks zeren ure schoolde

eene menigte, voor een goed gedeelte uit vrouwen en jongens, bestaande te zamen voor het huis van Hoggendam, koopman in aardappelen, op den Verwersdijk, zich beklagende, dat hij den prijs zijner aardappelen zoude hebben opgeslagen; men begon aldaar, door het werpen van steenen, waaraan meest de jongens headdadig waren, de glasruiten te verbrijzelen. Hetzelfde geschiedde vervolgens aan de winkels van onderscheidene kooplieden in grutterswaren en broodbakkers, onder welke die van Perk, van Schark, Engelbregt, Overvoorde, Smit, Nicola, van der Hargh, Harting, Visser en van den Bogaart, alameda van Baarschot, koopman in aardappelen, het meeste te lijden hebben gehad; zoodat bij sommigen niet alleen de glasruiten, maar zelfs het houtwerk der ramen en blinden vernield werd.

De volkshoop was allengaauw in getal en geweldadigheid toegenuwen. Doch niet alleen de kooplieden in levensmiddelen stonden aan deze blinde woede ten prooi, ook het lokaal der Koninklijke akademie, het huis van den burgemeester en die van andere ingezetenen werden evenaer beschadigd; en zulks geschiedde zoo het schijnt gelijktijdig op verschillende plaatsen der stad. Daaraan is het welligt toe te schrijven, dat de politie, ofschoon van den aanvang af met allen ijver werkzaam, weinig of niets heeft kunnen doen om het kwaad te keer te gaan, tot dat sterke patrouilles grenadiers de stad in alle rigtingen hebben doorkruist, en door een detachement kavallerie ondersteund, dazamerhand de rust hebben hersteld, nadat eenige der belhamers ter beschikking van den regter in verzekerde bewaring zijn genomen.

Te middernacht was alles rustig, en wij hopen, dat geene rustverstorende zaak zal plaats hebben, daar deze voorzeker tot zeer ernstige gevolgen zoude kunnen leiden. Immers het stedelijk bestuur heeft zich in de verplichting gezien, dezen morgen te doen afkondigen de navolgende publicatie:

« Burgemeester en wethouders der stad Delft, in aanmerking genomen hebbende de ongeroefdheden, gister avond gepleegd aan de huizen van onderscheidene personen, vermanen de goede ingezetenen zich rustig en vreedzaam te gedragen, en zich niet in grooter getal, dan van vier personen bij elkander op de straten op te houden, kunnende de zoodanigen, die verder de rust mogen willen verstoren, verzekerd zijn, dat de militaire magt van de middelen welke ter harer beschikking staan, gebruik zal maken om geweld met geweld te keeren. »

Inmiddels doorkruissen op heden sterke patrouilles, zoo te voet als te paard, de stad, en zijn op vele plaatsen posten uitgezet.

Wat in dezen het meeste te betreuren is, is dat de misleide menigte tot deze baldadigheid is overgeslagen, juist op hetzelfde oogenblik, dat de stedelijke regering met den meesten ijver de belangen der minvermogenden zich had aantrokken. In de vergadering van den raad, welke gisteren tot dat einde door den burgemeester was bijeengeroepen is, zoo wij onderrigt zijn, besloten, daarin te genoot te komen, zoo door eene bijzonder ruime soepbedeeling voor dezen winter, waarmede spoedig een aanvang zal worden gemaakt, als door de geheele vrijstelling van alle belasting op de rogge en het roggemeel, verlagings alzo der broodzetting op het roggensbrood; terwijl van stadswegen, door tusschenkomst der meer goeode, gelegenheid zal worden gegeven, om den nijveren werkmans, gedurende dezen winter, arbeid te verschaffen. Hartelijk wenschen wij, dat deze maatregelen van ons stads bestuur, het beoogde doel van hulpbetoon aan de behoeftigen en de verzekering der openbare rust, zullen treffen. (Delftsch. Weekbl.)

LEIDEN, 32 September. Bij de schaarste van aardappelen deelen wij onzen lezers het volgende stuk mede, waaruit men zien kan, hoe men het twee eeuwen geleden zonder aardappelen stelde, zijnde een uittreksel uit de Ordonnantie op het Collegium Theologiae van den 1 Oct. 1631, waarin Studenten op Lands kosten in de Godgeleerdheid studeerden en onderhouden werden, in een geesticht op de Cellebroersgracht, waar nu de Akademische Rijsschool gevestigd is.

» Tot dienst van 't voors. Collegie, benef. ns den Regent ende Sub-Regent, sal by den Heeren Cura-

teure voorz. werden gecommiteerd ende gesteld eenen Oeconoom, Dispensier, ofte Schaf-meester, wesende een Man van goeden, vromen en de Godsaligen levens, staende tot eerlycke en de luffelycke Naam en Fame, een Lidmaat van de Gereformeerde Kerkke.

De Schafmeester wert gehouden dagelijcx ten be hoorliken tyden eensdeels hier naar uyt gedruckt, en de voorts ten bevele en te verklaren van den Regent aan te regten:

Ten eersten, alle morgen ten on-byten voor eloke vier Bursalen een vierendeel-pont boters, ende goet tarwen-broot daer toe, ende op Sondagen des middaghs tot voor-spys, voor elok een snede tarwen-broods soppe, op de vleeschketel gheweekt; tot het tweede gericht, ghesprenght ofte ghesouten warm runderen vleesch, ende voor het derde gericht, schapen-hutsepot met laemoenen, of te kalff hutsepot met groen kruydt gestooft. Des avonts tot voor-spys, saliet van groen des Somers, ende van biet-wortelen des Winters, voor het tweede gericht, gebraden schapen, ofte kalveren vleesch, voor 't derde gericht, boter ende broot, een vierendeel-pont boters voor vier personen.

Op Maendaghe des middaghs tot voorspys, witte-broot-sop in meick, ofte schapen-nat geweekt, ofte ghestoofde knollen, voor het tweede gericht, ghesprenght ofte ghesouten vleesch, voor het derde gericht, gehakt met kerentien gestooft, naer behoren. Des avonts tot voor-spys in de winter, rysten-bry van soete melck, ende in de somer, soete melck met witte-broot ghekoockt, voor het tweede gericht, het overblijfsel van 't gebraden, ende voor 't derde gericht, hater en broot, als vooren.

Op Dinsdagen des middaghs tot voorspys, kort warme groen, ofte kool, voor het tweede gericht, ghesprenght ofte gezouten vleesch, voor het derde gericht, schapen hutsepot met witte wortelen, pruymen, of turxsche boontjes, des avonts tot voorspys, knollen gestooft ende wel overgooten met boter: voor het tweede gericht, het overblijfsel van schapen vleesch gheroost zijnde, ende met boter ende asyn over-goten, somtyds oock ghestooft zijnde met appelpent daer om gelyt oock wel gehackt daer van ghemaect, naer gelegentheydt, en in gevalle van 't voorsz. schapen vleesch niet en is overgebleven, in plaetse van dien runderen of schapen hutsepot met turxsche boontjes ofte wortelen.

Op Woensdagen des middaghs tot voorspys, groene, ofte grauwe erreweten met boter ofte asyn daer over, somtyds oock dezelve groene erreweten in stucken ghevreven, met boter en geimbar ende sally daer in gekoockt: voor het tweede gericht, versche zee-visch ofte rivier-visch, naer gelegentheydt van wind ende weder, of anders in plaetse van dien ghesouten visch, ofte stockvisch, ende voor 't derde gericht, boter ende broot, daer toe komynde kleyenkaes om tot het boter en-broot te eeten; des avonts tot voorspys, kaernemelck met witte-broot ofte biscuyt wel gesoden, ende een goet stuck boters daer onder: tot het tweede gericht, visch, naer gelegentheydt als voren, ende tot het derde gericht, boter en broot, mede als voren.

Op Donderdagen des middaghs tot voorspys, turxsche boontjes groen, ofte gepelt, oock wel roomsche boonen ende peulen des somers: tot het tweede gericht, ghesprenght ofte ghesouten vleesch, tot het derde gericht, hutsepot met soete ofte witte wortelen, ofte in de soep met groen kruydt ofte ajuin gestooft: des avonts tot voorspys, saliet ofte soete-melck met witte-broot, ofte biscuyt gesoden, oock wel in de winter hier met broot gesoden: tot het tweede gericht, runderen, ofte schapen hutsepot met ghestoofde pruymen; ende voor 't derde gericht, boter ende broot als vooren.

Op Vrydagen des middaghs tot voorspys, grauwe erreweten, knollen ofte kool, langh warmoes, zijnde ghestooft: voor het tweede gericht, visch, naer gelegentheydt als vooren, ende voor het derde gericht: boter ende broot met kaes daerop, mede als vooren, des avonts tot voorspys soete-melck met biscuyt, ofte witte-broot gesoden, voor tweede spys, visch, naer gelegentheydt als voren, mede voor derde spys, boter ende broot, mede als voren.

Op Saterdag des middaghs tot voorspys, groene erreweten met knollen doorlagen en boter overgooten: voor het tweede gericht, zee-visch ofte rivier-visch, naer gelegentheydt, ende voor het derde gericht, hater ende broot met kleyenkaes: des avonts tot voorspys, kaerne-melck met witte-broot

ofte biscuys t' samen wel gesoden: voor het tweede gericht. het overblijfsel van 't vleesch met gestoofde pruymen, en somtijds wel soete appelen ghestoofd daeromme geleyt, wel verstaende, dat in tydt van noodt, als men deze voorz. spysen niet hebben en kan, hij alsdan, in plaetse van 't geene men niet hebben en kan, met kennis van den Regent, yet anders zal mogen schaffen in dessels plaetse. 't welk even goet is: ten laetsten zal hy den Bursalen tot haren dronck versorgen, dien van drie gulden 't vat, ende dit al redelijker wyse, ten genoegen van des lichaems noodtelijk voetsel ende onderhout, ende sal hij voor den Bursalen in de gemeene ledt-plaetse gehouden zijn te doen brengen, terstond naer het middachmael, twee flesschen, elck houdende eene vaene van 't voorz. bier, ende tusschen drye ende vier uyren, mede naer noene, vier der voorz. flesschen, ende naer de avondmaelydt mede twee flesschen als voren. (Leidsche Courant).

GOES 22 sept Met genoeg verneemt men, dat in sommige landgemeenten de boeren aan de arbeidende klasse, de winter werk zullen afschaffen, door gronden, die anders geploegd zouden worden, te laten omspitten, alsmede dat zij tegen eenen gemiddelden prijs voor dezelve eene zekere hoeveelheid graan beschikbaar zouden stellen. (Goess. Ct.)

LATERE BERIGTEN.

Den 12 september heeft te Rome het openbaar consistorie plaats gehad, waarbij Z. E. de kardinaal Altieri den loed ontvangen heeft. Men zegt, dat die prelaat benoemd zal worden tot secretaris der memoriali of minister voor de verzoekschriften. Aanstaaende maandag den 15 zal te Rome het eerste kapittel gehouden worden van de Maltezer orde, door den Paus hersteld.

Eenige madridsche dagbladen spreken den terugkeer van den heer Castillo y Ayensa uit Rome tegen. Men verwacht de opening der cortes niet voor het laatsi der maand december aanstaande.

De keizerin van Rusland en de grootvorstin Olga zijn te Berlijn aangekomen.

De kroonprinses van Hanover is van eenen prins bevallen.

To Zug (Zwitserland), heeft den 15 en 16 dezer maand eene bijeenkomst plaats gehad van de aanzienlijkste catholijken van dertien cantons. Dit congres wordt beschouwd als den eersten stap tot eene algemeene bevrediging.

De Belgische Senaat heeft de wet op de voedingsmiddelen, alsmede die betrekkelijk het crediet, tot de voortzetting der werken van het kanaal in Kempenland, met eenparigheid van stemmen der 40 tegenwoordig zijnde leden aangenomen. Niets meer te verhandelen zijnde is de Senaat voor onbepaalde tijd gescheiden.

De Monteur heeft eerstgenoemde wet reeds aangekondigd.

Ingezonden Stukken.

Amsterdam 23 Sept. 1845.

De zedelijke courant van heden deelt ons den uitslag mede der verkiezingen ter aanvulling der openvallende plaatsen in ons kiezerscollegie: daaruit blijkt dat voor ons catholijken, eene ster is ondergegaan, die door geene andere is vervangen.

Van de 24, in 1845 aftredende kiezers, waren er twee die verzocht hebben, niet weder in aanmerking te komen, zoodat over 22 moest gestemd worden, en vander:

- 1) voor 2 die zich van deze function terugtrekken,
- 2) in 1848 aftredende, doch reeds nu bedankende,
- 3) door overlijden vacant geworden;
- de 22 aftredende, zijn herkozen.

Onder de 7 vacaturen waren zes protestanten en éenen catholijk, de heer Jan George van Sande.

De 7 nieuwgekozenen zijn:

- De heeren Jhr. Mr. Js. de Bosch Kemper.
- J. J. Kluppel.
- Baron B. A. Verschuier.
- Mr. B. Donker Curtius.
- Jhr. H. Backer.
- Mrs. P. Lippman.
- Mr. W. J. C. van Hasselt.

Onder dese 7 zijn zes protestanten en een catholijk, de heer Mr. S. P. Lippman.

Niet om op deze keuzen, als personen, iets af te wijzen, want wij achten ons den laud van de uitkomst, hoe toeh wij catholijken zoo skellig flaanwarpig kunnen zijn, om de palm, die wij in de hand hebben, om te laten uitwringen. De Israëlieten hebben alle rechten tot juichen, maar

hoe komt het dat nevens den naam van den gekozenen B. A. Baron van Verschuier, ook niet is gelezen A. W. Baron van Brien en van de Groot Lindt? En dan ware de onevenredigheid in getal, die de lijst van het kiezers-collegie der hoofdstad, met eene ijzeren duurzaamheid, blijft kenmerken, nog in lang niet weggenomen; en er bleven nog verre wie het dubbel van verkiesbare achtingswaardige CATHOLIKEN, voor die gebijstelling welke ons toekomt in voorraad.

Strafzaken, behandeld voor het Kantongerecht te 's Bosch,

den 24 September.

G. v. B., wegens het houden van een huis van plezier, zonder bij de politie te zijn ingeschreven, in eene gevangenzetting voor drie dagen en vijftig gulden boete.

Advertentien

STOOMBOOT-DIENST

TUSCHEN

HEUSDEN EN ROTTERDAM, Vice Versa,

Met 1° October van Rotterdam dagelijks (des Zondags uitgezonderd) des namiddags ten een ure.

In verband met deze Dienst zal er, te beginnen op Maandag den 22 September, van Heusden onmiddellijk na aankomst der BOOT van Rotterdam eene DILIGENCE vertrekken naar 's Bosch; om van 's Bosch des Maandags morgens ten half vier ure, en des Dingsdags, Woensdags, Donderdag, Vrijdags en Zaturdags 's morgens ten vijf ure weg te rijden en te Heusden voor het vertrek der STOOMBOOT naar Rotterdam te arriveren.

Langs dezen weg wordt voor het reizend Publiek tevens de gelegenheid daargesteld om des morgens van 's Bosch vertrekkende, te Garinchem te arriveren voor het vertrek der DILIGENCE-ONDERNEMING van VAN GEND en LOOS ten 9 ure naar Utrecht en Amsterdam. Nader Informatie zijn te bekomen bij den Heer W. REGGERS in HET PARLEMENT op de Pausmarkt te 's Bosch.

UIT DE HAND TE KOOP.

DE KOORNWINDMOLEN

te OIJEN,

met Molenhuis en Erf.

Te bevragen ten Kantore van Mr. A. A. HEEREN, advocaat te 's Bosch.

PENSIONNAT DE JEUNES GENS,

dirigé par

A. SCHNEIDER,

Rue des Grands Carmes, 30, à Bruxelles.

Cette Institution, favorablement connue depuis plusieurs années et située très-avantageusement, offre aux Parents toutes les garanties désirables.

La Religion est enseignée par Mr. le Vicaire de la paroisse, attaché à l'établissement comme Directeur ecclésiastique. Les autres branches de l'enseignement sont: Les Langues Modernes, l'Écriture en tous genres, les Mathématiques, l'Histoire, la Géographie, le Dessin, la Physique, etc.

Le Commerce est l'objet d'une étude toute particulière.

Les Elèves reçoivent de la part de M. SCHNEIDER, des soins empressés et matériels.

Le prix de la pension est de 500 francs par an.

Il y a deux vacances: la première, de huit jours, commence à Pâques; la deuxième, après la Distribution des Prix, qui a lieu vers le 20 août, dure trois semaines. Les Elèves dont les Parents seraient trop éloignés, peuvent passer les Vacances de Pâques au Pensionnat.

On peut se procurer le Prospectus au bureau de cette institution.

Een weldoortimmerd Huis

UIT DE HAND TE KOOP.

Geschikt voor velen handel, staande in de Minnebrederstraat, athier, en te verkrijgen onder zeer geschikte condities van betaling, te bevragen bij J. VAN OYEN, Tulpwijk C., N° 362.

Een **Wweekeling** oud 17 Jaar van de R. G. Godsdienst, in staat de HOLLANDSCHE en FRANSCHE TALEN te helpen onderwijzen, en van zeer goede getuigschriften voorzien; zag zich gaarne ZONDER SALARIS geplaatst.

Brieven franco onder Lett: V. W. Bij den Drukker en Uitgever van de Noord-Brabander te 's Bosch.

P. PEETERS

te Oerlingsbeek,

PROVINCIE NOORD-HOLLAND,

Biedt zich aan te vervaardigen, hetzij uit GEELKOPER, SIMILOR, of uit BERLIJNERZILVER, des verkiezende ook uit ZILVER, naar optegevne Teekeningen, van PORTRETten en BORSTBEELDEN, zuiver gelijktende in Levensgrootte, AFBEELDINGEN van DIEREN en LANDSCHAPPEN, in onderscheidene grootten; MITOLOGISCHE FIGUREN; ARCHITECTONISCHE VERSIERINGEN, met den schoonsten glas en MATWERK, zonder pressing, alles uit de vrije hand; zoo als ZULLEN met BLAD, BLOEM of eenig ander Architectonische versiering voorzien, welke niet geprest kunnen worden.

In het maken van KERKENWERK, als: GODSLAMPEN, KROON- en staande LICHTERS, DOOPVONTEN, KELKEN, CIBORGEN, VENERABELEN, WIEROOKSVATEN, enz. in den schoonsten smaak, waarvan TEEKENINGEN en vervaardigde STUKKEN; bij hem ter inzage voorhanden zijn; of naar optegevne TEEKENINGEN, of aan te wijzen voorwerpen, hoe antiek ook, dezelve mogen wezen. Adere hande soort van LAMPEN, KOPEREN MUZIEKINSTRUMENTEN en bijzonder in het REPAREREN derzelve. POMPEN en MECANISCH WERK, ook in onderscheidene manier van WATERLEIDINGEN.

NB. Bestellingen niet zeker, of aanvragen, worden niet vrachtvrijde brieven verzocht.

Graanmarkt

van 's HERTOGEN BOSCH,

Donderdag 25 September.

Daar de aanvoer nog al voldoende was en de stemming in Holland slapper zoo ging het aanzijnde tot verminderde prijzen slepende van de hand. Er is besteed voor:

ROGGE 1° soort f 8.25, 8.50 a 8.65. 2° soort f 7.50 a 7.75.

BOEKWIJTE 1° soort f 8.00, 8.25 a 8.35. 2° id: f 6.00, 7.25 a 7.50.

GARST niet aan. Nieuwe HAVER f 3.00 a f 3.35.

De middelprijs van de Rogge naar de markt van 's Hertogenbosch is geweest f 8.30st het mud, de zetting van het Roggebrood is 36st cents de drie Ned. penden. Het Ned. pond Boter f 0.70 a f 0.74.

AMSTERDAM, 24 September.

Van Tarwe is alleen verkocht: 120 p. jar. Vriesche f 2.60 aan de Zaan. Garst lager afgegeven: 112, 113 p. Deensche f 17.50, 180. Rogge en Haver zeer handelt. Koolzaad in een doen: Vlaamsch 64 p.; Deensch 65 p.; op 9 vat in Sept., Oct. en Nov. 71 p.; April 68 p. Lijnzaad in een doen: 105 p. f 223; 108 p. f 267. Raapolie dagelijks en op levering niet williger; per 6 w. f 41; Vlieg f 39 a 40; Oct. f 40 a 41, Nov. 40 a 41 Dec. f 40; Mei f 39. Lijnolie per 6 w. f 30; Vlieg 29. Honnepolie per 6 w. f 32; Vlieg f 32.

Bears van Amsterdam

Donderdag 25 September ten vier ure

W. S. 2° p. 60; 51; 4. Nieuwe 3 p. 74; 4. Carstie 4 p. 98. Handels. 161; 162; 163; 164; 165; 166; 167; 168; 169; 170; 171; 172; 173; 174; 175; 176; 177; 178; 179; 180. Spang Binnenl. 3 p. 31; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 39; 40. Oude Russen 4 p. 93; 94; 95; 96; 97; 98; 99; 100.

Tdr Drukkerij van D. A. A. DE ROOY, te 's Bosch.